

Obročkanje belih štokelj na Dolenjskem

Ring of White Storks in the Dolenjska region (Slovenia)

Andrej HUDOKLIN¹

Območna enota Zavoda RS za varstvo narave sodeluje s Prirodoslovnim muzejem Slovenije od leta 1996, ko smo se na pobudo Dareta Šereta vključili v obročkanje dolenjskih belih štokelj kot terenski sodelavci. Bele štoklje spremljamo od leta 1986, ko so se začele naseljevati na Dolenjskem. Gnezda so naredile najprej v okolici Krakovskega gozda in na Šentjernejskem polju, po letu 1993 pa tudi ob reki Kolpi v Beli krajini. Število gnezd in s tem tudi mladičev stalno narašča. Lani (2006) je bilo tako na Dolenjskem zasedenih 26 gnezd s 40 mladičev, letos pa že 30 gnezd, v katerih je bilo izvaljenih 66 mladih štokelj. Najbolj uspešno je bilo leto 2004, ko je bilo v 28 gnezdih kar 79 mladičev (slika 1).

Večina gnezd je na električnih drogovih, zato pri obročkanju sodelujeta Elektro Novo mesto in Krško. Vsako leto nam prijazno nudijo pomoč. Z avtomobilskimi dvigali nas dvignejo do gnezd, da lahko obročkamo mladiče, med letom pa oskrbijo električne drogeve z varnimi kovinskimi gnezdilnimi podstavki, ki so sedaj podlaga že skorajda večine gnezd. Obročkati nam uspe okoli 90 % dolenjskih mladih štokelj oziroma gnezd. Izpustimo le posamezna bolj oddaljena gnezda ali pa gnezda, kjer so mladički še premajhni, nekajkrat pa so nas mladiči prehiteli in že poleteli.

Pred obročkanjem navadno pregledamo gnezda in se pogovorimo z bližnjimi domačini, med katerimi so nekateri postali njihovi neformalni skrbniki. Če nastopijo težave, nas pokličejo, tako da skupaj rešujemo zaplete z mladiči in gnezd. Vsakoletno obročkanje je dogodek tudi za domačine, saj jih pogosto povabimo na dvigalo, da si lahko od blizu ogledajo mladiče na gnezd. Med bolj vestnimi skrbniki velja omeniti Kržanove iz Zaloke in Jakličeve iz Zemlja, ki so dalj časa skrbeli za zapuščene mladiče, ter Lopatčevo mamo iz Dobrave pri Škocjanu, ki si zapomni vse ključne dogodke na gnezd. Leta 2005 so nalogo skrbnikov opravili tudi učenci Osnovne šole Podzemelj, ki so vsa sezono spremljali stanje gnezd v šolskem okolišu ter sodelovali pri obročkanju.

Dolenjske štoklje iz leta v leto postajajo vse pomembnejši del slovenske populacije štokelj, saj je tu že dobra desetina gnezd. Odlikuje jo razmeroma visok gnezdilni uspeh, h kateremu pripomore ohranjena kmetijska krajina, z ugodnim delčezem ekstenzivnih mokrotnih travniških površin, ki so bistvene za razvoj mladičev.

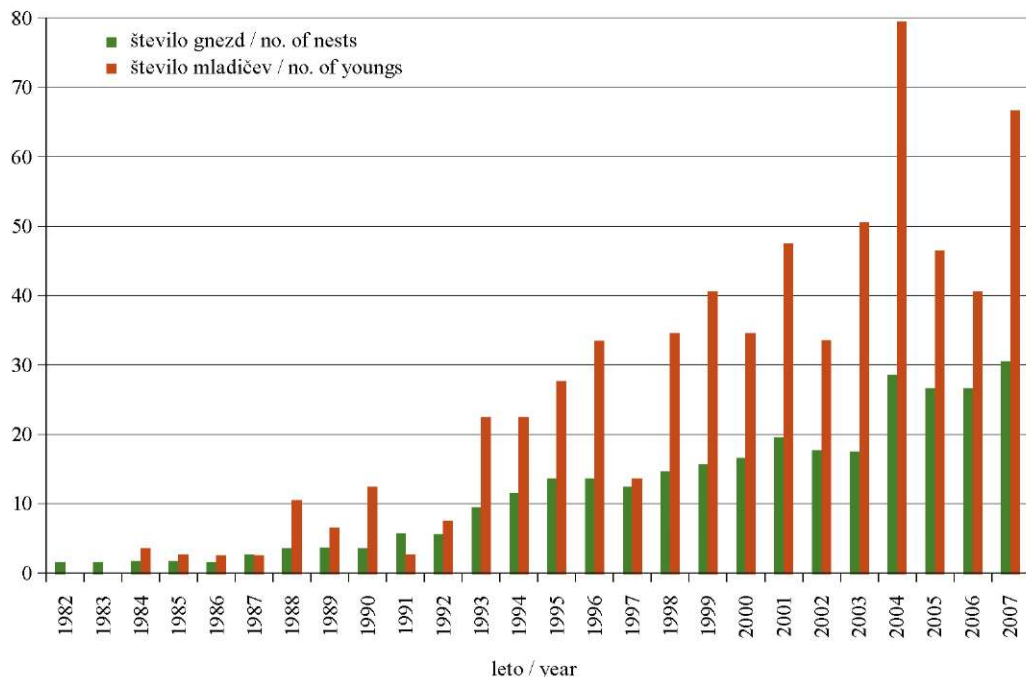
Na dolenjskih gnezdih obročkamo štoklje vse od leta 1996. Odpadlo je samo letos zaradi zapletov pri nabavi obročkov. Do leta 2006 je bilo tako obročkanih že 338 štokelj.

Najdbe obročkanih osebkov so bile v prvih letih razmeroma redke, v zadnjih letih pa njihovo število narašča. Ugotavljamo, da si na Dolenjskem rojene štoklje spletajo gnezda na Ljubljanskem Barju (Iška Loka), Štajerskem (Zgornji Duplek) in celo na Gorenjskem (Golnik, Tenetiše pri Golniku). Najbolj oddaljen podatek o obročkani štoklji iz našega območja je prišel z juga afriške

¹ Zavod RS za varstvo narave, OE Novo mesto

Slika 1: Število gnezd in mladičev bele štoklje (*Ciconia ciconia*) na Dolenjskem

Figure 1: No. of nests and youngs of the White Storks (*Ciconia ciconia*) in the Dolenjsko region

celine – Cape Towna, kjer je bila 31. decembra 2000 najdena mrtva štoklja iz gnezda v Čadražah, obročkana 27. junija istega leta. Nesrečna mlada štoklja je premagala 8738 km dolgo razdaljo do prezimovališča.

Na dolenjskih gnezdih smo zasledili tudi štoklje obročkane na Štajerskem (Pragersko), Hrvaškem (Lonjsko polje) in v Avstriji (Burgenland). Letos nas je najbolj presenetila obročkana štoklja na gnezdu v Dobravi pri Škocjanu. Iz evropskega obročkovaškega centra smo prejeli podatek, da je bila kot mladič obročkana na gnezdu v Solothurnu v severnem delu Švice leta 2003. Preteklost štoklje osvetljujejo tudi njena opažanja v južni Franciji in Španiji, ki kažejo, da se je selila na jug preko Gibraltarja. Njeno letošnje gnezdenje na Šentjernejskem polju, ki je 620 kilometrov oddaljeno od mesta njene izvalitve, na nek način podira tudi teorijo o zahodni in vzhodni subpopulaciji evropskih štokelj. Očitno je, da sta ti dve bolj povezani, kot si mislimo. To potrjuje tudi lansko (Otok) in letošnje (Zemelj) opažanje francoske štoklje, katere gnezdo je bilo od mesta rojstva oddaljeno dobrih 680 kilometrov.

Obročkanje ne bi bilo uspešno brez stalni terenskih sodelavcev, kot sta Dušan Pavlin in Hrvoje Oršanič, ter varstvu narave naklonjenih predstavnikov Elektra: Slavko Mencin, Jože Pušič, Igor Adlešič, Robert Škof in Vlado Bucalo.